

Een RATTENPLAN voor Holendrechtplein

Lucas Community en Green Metropolitan Council werken al geruime tijd samen in Lucas Groen aan het Groen in de Wildemanbuurt in Amsterdam Nieuw West. Vanuit een zelfbeheer opdracht voor het groen in de Wildemanbuurt werden verschillende inzichten opgedaan. Die zijn in een overzicht van concrete praktische maatregelen vevat voor de aanpak van het Groen in de buurt. Naar analogie willen we ons graag inzetten in de omgeving Holendrechtplein, vanuit de Groene Hub en nu onder de vlag van de Empowerment Coöperatie Amsterdam. De ECA is bij uitstek opgericht in – en met medewerking van – stadsdeel Zuid Oost om dit type buurtinitiatieven en maatschappelijke opdrachten uit te voeren.

Centraal in de conclusies staat het gebrek aan gevoel van (probleem)eigenaarschap bij de bewoners. Lucas Groen heeft daar de transformatie opgave “van kijkgroen naar gebruiksgroen” voor geformuleerd. Omvorming van oude sierplantvakken en gazons naar moestuinen of pluktuinen, speelplekken vergroenen, omvallende bomen vervangen door duurzame soorten en delen van de openbare ruimte ontharden. Daarmee pakken we vooral achterstallig onderhoud aan en schakelen we omwonenden en de woningcorporaties en hun tuinbeheerders in.

Een ander inzicht dat we vergaarden in Lucas Groen, is het volume aan groenafval dat afgevoerd wordt tegen storkosten. Tegelijkertijd wordt steeds grond, zand en plantmateriaal aangevoerd tegen kosten. We hebben daarom een proef opgezet met compostering in Wildeman Circulair. Met de compost gaan we de moestuinen aanvullen. Het stadshout gaan we opwerken tot straatmeubilair. Naast eigenaarschap staat geld in de buurt houden centraal – het groen is van de buurt en niet alleen voor de buurt. We zijn ook veel zwerfvuil in het groen tegen gekomen. Zwerfvuil als plastics, blikjes en glas, maar ook oude meubels, huishoudelijk afval en zelfs witgoed wordt uit een gebrek aan respect in de bosjes achtergelaten. Die resten scheiden we alleen van de compost vooralsnog.

Gevolg van al het bovenstaande is dat veel kijkgroen er niet alleen waardeloos of nutteloos bij ligt en daar doen we dus wat aan. Voedselresten worden uit respect voor de dieren in de buurt eveneens in het groen achtergelaten, dat is grotendeels een kwestie van religie. Het heeft in combinatie met twee andere zaken een omvangrijke populatie bruine ratten opgeleverd – net als muizen, duiven, kraaien, ganzen, koeten, reigers en meeuwen overigens. De ratten zijn voor bewoners het urgentst.

1. Samenhangende oorzaken van de rattenplaag

Gecertificeerde rattenbestrijders delen onze visie, dat aan 3 hoofdfactoren tegelijk moet worden gewerkt – herstel van de natuurlijke balans door predatie of een strenge winter is risicovol.

1. De verwaarlozing van het Groen heeft een optimale habitat opgeleverd voor de bruine rat, die overdag en s’ nachts steeds actiever wordt vanuit een natuurlijke dekking. In de winter zoeken de ratten de bescherming in kruipruimtes en onder trottoirtegels. Er is overal schade.

2. Bewustwording en gedragsverandering onder bewoners, hoe meer voedselaanbod er is, des te sterker is de voortplantingsdrift. Eendjes eten geven overdag mag natuurlijk altijd, maar niet meer dan ze op kunnen – en erbij blijven tot alles op is – en niet als het bijna donker is.
3. Alternatieven beproeven is noodzakelijk, omdat er geen gif meer in de openbare ruimte mag worden gebruikt (behalve als er sprake is van volksgezondheidsrisico). In kruipruimtes mag dat overigens nog wel in beperkte mate. De frequentie waarmee vallen gecontroleerd worden moet omhoog, er moeten meer vallen uitgezet worden – en we willen aan anticonceptie doen. Dat is extra tijd besteden, eenmalig extra lokdozen aanschaffen en een werkend (anti)concept beproeven. De natuur doet de rest.

2. Plan van aanpak Rattenplan Holendrechtplein

Lucas Groen is inmiddels aangevuld met een gecertificeerd ongedierte bestrijder. Ahmet werkt onder de vlag van Culex Pest Control Management (www.culex.nu), aangesloten bij het Platform Plaagdierbestrijding Nederland. Lucas Groen werkt al samen met BTL hoveniers, die de binnentuinen voor Stadgenoot beheren. Samen hebben we dit plan van aanpak geformuleerd. We leggen als samenwerkende ondernemers dit plan voor aan het Stadsdeel Zuid Oost, Dienst Vastgoed, Corporaties en de GGD. We zien af van onze oorspronkelijke inzet als Right to Challenge in de Democratiseringsagenda, dat recht is bestuurlijk omarmd en toegezegd, maar heeft ambtelijk nergens toe geleid dan tot heel veel schade aan gemeenschappen en onze eigen beweging. We gaan uit van een maatschappelijke opdracht verstrekking aan de Empowerment Coöperatie Amsterdam (ECA)

3. Doelen

Binnen een jaar de populatie bruine ratten – en zo mogelijk overlast van andere plaagdieren - tenminste halveren rond het Holendrechtplein. Dat doen we op 2 schaalniveaus in pandig in kruipruimtes en in de openbare ruimte zowel in het Groen als onder de grond. We willen dit “Integrated Pest Management” experiment als voorbeeld laten dienen voor de hele regio Amsterdam, aangezien er overal onrustbarend grote populaties van bruine ratten zijn gemeld. Tot slot is er een tekort aan menskracht, die we op willen vangen door buurtbewoners, die dat willen in opleiding te nemen met uitzicht op een volledig betaalde baan.

3.1 Bewustwording en gedragsverandering

Er zijn door verschillende instanties al huis aan huis folders, posters en wat al niet meer verspreid. Er is een lokale film gemaakt over het probleem. Daar is het probleem nog verre van mee opgelost. De populatie groeit immers explosief de laatste jaren, bevestigd door verviervoudiging van vangsten. We zetten daarom tegenover deze nadelige kanten van de natuur ook positieve oplossingen zoals meer ruimte bieden aan wat de natuur ook produceert en waar we met simpele maatregelen veel voor kunnen betekenen. We willen daarom het hele participatie en communicatie project vastleggen. Korte flits berichten: bewoners aan het woord – elkaar aanspreken op verantwoordelijkheid en probleemeigenaarschap. Experts komen zo min mogelijk in beeld – anders dan om de context te duiden – of in actie in de buurt. Aan het eind van het experiment wordt een korte instructie film gemonteerd: hoe burgers zelf actie kunnen ondernemen tegen wat ieders probleem is, oplossingsgericht en met positieve resultaten voor andere eigenschappen van de natuur. Op een slotmanifestatie bespreken we de resultaten en zetten we iedereen die een bijdrage geleverd heeft in het zonnetje – en / of moeten we concluderen dat er nog een tandje bijgezet moet worden. We onderscheiden als doelgroepen de schooljeugd en jonge werkzoekenden, moeders en

vaders, opa's en oma's. Elk krijgt een aparte aanpak en komt in beeld ! We noemen dit Plan Bee – o.a. brede reuring en bijvoorbeeld aandacht voor bijen in de buurt.

3.2 Aanpak achterstallig onderhoud

De meest urgente zaken van verwaarlozing worden dit jaar al aangepakt. Alternatieve ontwerpen maken we samen met degenen, die actief willen worden en toetsen we direct aan “rat onvriendelijkheid” en “bij vriendelijkheid”. Voor herinrichting van buurttuintjes, moestuinen en speelplekken is al geld beschikbaar. In Rattenplan Holendrechtplein vragen we additionele financiering voor de begeleiding, de opleiding en de monitoring, dat ook daadwerkelijk structurele oplossingen worden gerealiseerd, die volhoudbaar en dus ook op de langere termijn zijn te onderhouden door dan gediplomeerde buurtbewoners. Alles wat de natuur in positieve zin kan produceren komt aan de orde: geuren, kleuren, smaken, geluiden, beweging en rust. De verbeelding in de instructie film doet de rest. Ook deze problematiek – natuurlijk ook terug te voeren op de noodzakelijke bezuinigingen de afgelopen jaren – heeft overal in stad en regio om zich heen gegrepen – er liggen heel grote transformatie opgaven in alle woonwijken – ons stedelijk groen verdient daarin veel meer aandacht en niet alleen afbraak om het de ratten moeilijk te maken.

3.3 Alternatieve bestrijding

Het verbod op het gebruik van rattengif in de openbare ruimte om de impact in het natuurlijke systeem – ook op andere dieren en in de bodem – was een bewuste milieutechnische maatregel. Er was echter geen enkel probaat werkend alternatief voor populatie controle beschikbaar – anders dan steeds meer vallen en klemmen uitzetten. We weten nu dat de situatie uit de hand gelopen is. Nochtans wil Lucas Groen aantonen dat er degelijke alternatieven zijn, tegen aanvaardbare kosten en met een lange termijn impact op de buurt. Door het 3V - drieluik Voorlichting bewoners, Veranderen habitat en Voorkomen reproductie kunnen we de populatie decimeren en het ecosysteem terug in balans brengen. Als dit niet afdoende werkzaam blijkt, kan altijd nog heroverwogen worden of beperkt toestaan van ratten gif onder voorwaarden onderdeel van de oplossing moet zijn.

De samenwerking tussen bewoners in het sociale, fysieke en economische domein heeft een eensluidend belang: Beter en bruikbaar groen zonder ongedierte overlast. In de VS en andere landen bestaan anticonceptie middelen voor ongedierte, die op de NL / EU markt nog niet toegelaten zijn. Lucas Groen wil experimenteren op buurtniveau en met de toezichhoudende instanties (NL / EU) samen onderzoeken of deze middelen gecertificeerd kunnen worden. Er ontstaat dan een potentiële nieuwe markt van een behoorlijke omvang in Amsterdam zelf, in Nederland en in de EU.

3.4 Reflectie en Monitoring

Aangezien we slechts een grove schatting van aantallen in de huidige situatie hebben, beginnen we met extra lokdozen met klemmen inzetten, waar we zeker weten dat haarden zijn – zowel in pandig in de maanden januari-maart als in de buitenruimte april – juni. Die worden hoogfrequent bezocht in de eerste 6 maanden 3 dagen per week. Op basis van de uitkomsten (waar en hoeveel gevangen exemplaren) bekijken we of en op welke plekken we anticonceptie vanaf de zomer zouden kunnen beproeven. Rapportage en conclusies volgen in de instructiefilmbeelden. Lucas Groen wil de toegevoegde waarde bevestigen van de community aanpak en de resultaten delen met iedereen, die er mee aan de slag wil en kan gaan. We kunnen met uitvoeren van het plan beginnen als een eerste voorschot verstrekt is op het schoolplein en met de direct aanliggende horeca. Vervolgens gaan we het hele plein rond, bij gebleken succes.

5 Resultaat

Halvering populatie ratten Holendrechtplein, betaald werk voor 10-tal mensen, gemotiveerde, opgeleide en gecertificeerde buurtbewoners in de ECA, bij-vriendelijk en rat-onvriendelijk getransformeerd groen rond Holendrechtplein – liefst in zelfbeheer 2021 en de komende 30 jaar.